

เมื่อมีข้อโต้แย้งในสัญญา จะตีความกันอย่างไร

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักทรัพยากรบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

เงื่อนไข

ของข้อสัญญาต่างๆ เมื่อได้ตกลงกันแล้ว คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขในข้อสัญญานั้นๆ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามเจตนาของทั้งสองฝ่าย แต่ปัญหามักจะเกิดขึ้นบ่อยๆ คือทำสัญญากันไปช่วงเวลาหนึ่ง มักจะมีข้อพิพาทในการแปลความในสัญญา ฝ่ายที่ได้ประโยชน์ก็จะแปลความให้เป็นประโยชน์ของตนมากที่สุด ฝ่ายที่มองว่าตัวเองเสียเปรียบก็จะหาข้อโต้แย้งที่จะแปลความให้เป็นคุณต่อตนเองเข้าได้ยิ่ง เมื่อเจรจาทกลงกันไม่ได้เกิดข้อพิพาท สุดท้ายก็ต้องไปพึ่งปราชญ์มาเป็นผู้ตัดสิน

หลักในทางกฎหมายนั้น **การแปลความหรือตีความในการแสดงเจตนาต้องฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงของผู้แสดงเจตนา** หลักนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 บัญญัติว่า **ในการตีความการแสดงเจตนา นั้น ให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวน หรือตัวอักษร** ในการตีความการแสดงเจตนา กฎหมายให้ถือว่าผู้แสดงเจตนามีเจตนาแท้จริงอย่างไร โดยดูจากความมุ่งหมายของผู้แสดงเจตนาและเหตุผลอันประกอบ **โดยไม่ยึดถือถ้อยคำสำนวน หรือตัวอักษรที่ได้แสดงเจตนา** **กันออกมาเป็นสำคัญ** เหตุที่ไม่ยึดถ้อยคำ หรือ

ตัวหนังสือที่เขียนกันเป็นหลักในการตีความการแสดงเจตนา ก็เพราะเราไม่ได้เป็นนักกฎหมายกันทุกคน ฉะนั้นจะหวังให้ทุกคนมาใช้ถ้อยคำที่กฎหมายใช้อยู่ก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ เราอาจจะใช้ถ้อยคำที่ผิดแผกแตกต่างไปจากที่กฎหมายใช้ แต่ถ้าปรากฏจากเจตนาของเขาว่าเขาทำนิติกรรมอะไรกัน ถึงแม้เขาจะใช้ถ้อยคำที่ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายใช้ก็ต้องถือว่าเขาได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้น เช่น คู่กรณีประสงค์จะทำสัญญาเช่าซื้อข้อความที่ตกลงในสัญญาก็เป็นเรื่องเช่าซื้อ แต่เขาเรียกสัญญาของเขาว่าสัญญาซื้อขาย กรณีเช่นนี้ต้องถือตามเจตนาที่แท้จริงว่าเป็นสัญญาเช่าซื้อมิใช่สัญญาซื้อขาย

การแสดงเจตนาที่จะต้องตีความ **ไม่**

จำกัดว่าจะต้องเป็นเจตนาที่ได้มีการแสดงออกมาเป็นหนังสือ หรือหลักฐานเป็นหนังสือเท่านั้น เจตนาที่ได้แสดงออกมาด้วยวาจาอาจ**ต้องมีการตีความก็ได้** การตีความเจตนาดังกล่าวก็ต้องฟังเสียงถึงเจตนาแท้จริงเป็นสำคัญยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนที่พูดถึง

การตีความการแสดงเจตนาอาจจะเกิดขึ้นแก่นิติกรรมทุกประเภท ไม่ว่านิติกรรมนั้นจะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวโดยเคร่งครัด หรือนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา เช่น อาจมีการตีความพินัยกรรมว่าเจ้ามรดกมีเจตนาทำนิติกรรมยกทรัพย์สินอะไรให้หรืออาจต้องตีความสัญญาซึ่งเป็นนิติกรรมหลายฝ่าย เช่น ตีความสัญญาประนีประนอมยอมความว่ามีความหมายอย่างไร ในเรื่อง

สัญญา นอกจากจะมีบทบัญญัติของการตีความในเรื่องของการแสดงเจตนาไว้ในมาตรา 171 แล้วยังมีบทบัญญัติการตีความสัญญาประกอบอีกหลายมาตรา ซึ่งจะได้เขียนในภายหลังต่อไป

การตีความการแสดงเจตนาจะต้องมีการสืบพยานหลักฐาน อาจจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุก็ได้ เพื่อจะฟังข้อเท็จจริงว่าคู่สัญญาได้แสดงเจตนาออกมาอย่างไร ถ้าข้อเท็จจริงชัดเจนอยู่แล้วว่าคู่กรณีได้แสดงเจตนาออกมาอย่างไรก็ไม่ต้องมีการนำสืบพยานหลักฐาน แต่บางครั้งข้อเท็จจริงไม่ชัดเจนจึงต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามีการแสดงเจตนากันอย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงเจตนาด้วยวาจา ต้องสืบพยานหลักฐานให้เห็นว่าคู่กรณีมีการตกลงกันอย่างใดซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง เมื่อฟังข้อเท็จจริงได้แล้วว่าเจตนาที่แสดงออกมานั้นได้แสดงออกมาอย่างไรก็จะมาตีความว่าเจตนาที่แสดงออกมานั้นมีความหมายอย่างไร การตีความการแสดงเจตนาถือเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ในการตีความสัญญาที่เป็นนิติกรรมหลายฝ่ายจะมีการตีความในลักษณะที่ว่า ให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5678/

2545 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 368 ให้ตีความสัญญาไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิจารณาถึงปกติประเพณีด้วยและตามมาตรา 171 ในการตีความการแสดงเจตนาให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวน หรือตัวอักษร เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าโจทก์ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับที่ดิน เคยทำสัญญาซื้อขายและจัดสรรที่ดินมาแล้วหลายแห่ง มีความรู้ความชำนาญและสั่งทักจัดเจนในการทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินยิ่งกว่าจำเลย สัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่พนักงานของโจทก์จัดทำขึ้น โจทก์มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าจำเลยย่อมมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทมากกว่าจำเลย หลังจากทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทแล้ว โจทก์มีหนังสือถึงธนาคารพาณิชย์ขอกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนในโครงการรวม 155,000,000 บาท โดยเป็นการขอกู้ยืมเงินเพื่ออวัลตัวสัญญาใช้เงินจำนวน 43,000,000 บาท ซึ่งเท่ากับจำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินที่โจทก์จะต้องชำระค่าที่ดินพิพาทและบริษัทในเครือของโจทก์เคยมีวงเงินสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์เพื่ออวัลตัวสัญญาใช้เงินมาแล้วแสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติและตามปกติประเพณีของการ

ซื้อขายที่ดินที่มีราคาสูง หากผู้ซื้อที่ดินจะต้องออกตัวสัญญาใช้เงินเพื่อชำระราคาที่ดินล่วงหน้า ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินนั้นจะต้องให้ธนาคารอวัลตัวสัญญาใช้เงินด้วย **ประเพณี** **เช่นว่านี้แม้ไม่ได้เขียนไว้ในสัญญาก็ต้องถือว่าเป็นข้อตกลงที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติโดยปริยาย** จึงน่าเชื่อว่าโจทก์กับจำเลยมีเจตนาให้ธนาคารอวัลตัวสัญญาใช้เงินในคดีนี้ด้วย แม้สัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทจะไม่ได้ระบุไว้ก็ตาม เมื่อโจทก์ออกตัวสัญญาใช้เงินชำระราคาที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยโดยไม่อวัลของธนาคาร จำเลยย่อมมีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้ด้วยตัวสัญญาใช้เงินนั้นได้ กรณีถือไม่ได้ว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญา โจทก์จึงเรียกค่าเสียหายจากจำเลยไม่ได้

บทสรุปส่งท้าย

หลักในการตีความการแสดงเจตนา นั้น ต้องตีความเพื่อค้นหาเจตนาแท้จริงของผู้แสดงเจตนา ซึ่งการตีความการแสดงเจตนาจะต้องกระทำต่อเมื่อเจตนาที่ผู้แสดงเจตนาได้แสดงออกมามีข้อเคลือบคลุม มีข้อสงสัย ไม่ชัดเจน หรือว่าอาจจะมีความหมายได้หลายอย่าง จึงทำให้มีปัญหาว่าเจตนาแท้จริงของผู้แสดงเจตนาเป็นอย่างไร ถ้าเจตนาที่ผู้แสดงเจตนาได้แสดงออกมานั้นชัดเจนไม่มีอะไรที่จะสงสัยได้เลยแล้วเจตนาที่เขาแสดงออกมานั้นมีความหมายอย่างอื่น กรณีเช่นนั้นก็ไม่มีความจำเป็นต้องมีการตีความการแสดงเจตนาอีก ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจหากต้องทำสัญญากันแล้วขอให้แสดงเจตนากันให้ชัดเจนอย่าเขียนสัญญาที่อ่านแล้วต้องมาแปลความกันอีก การเขียนไม่จำเป็นต้องเป็นภาษากฎหมาย เพียงแต่เขียนแล้วอ่านแล้วเข้าใจถูกต้องตรงกันทั้งสองฝ่ายก็เพียงพอใช้ได้แล้ว ไม่ต้องมาทะเลาะกันภายหลัง **TPA**